

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на Свидна Димитрова Михайлова, редовен докторант в катедра Испанистика и португалистика, ФКНФ, СУ „Св. Климент Охридски“, на тема **„ДОН КИХОТ“ В ПРЕВОДИТЕ НА ТОДОР НЕЙКОВ. ПРЕВОДНА РЕЦЕПЦИЯ НА СЕРВАНТЕС В БЪЛГАРИЯ**

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 2.1. Филология (Теория и практика на превода)

от проф. д-р Людмила Борисова Илиева, научен ръководител и член на научното жури съгласно заповед № РД-38-14/14.1.2021 г.

Свидна Михайлова е редовен докторант по Теория и практика на превода (испански език) към Катедрата по испанистика и португалистика на ФКНФ в интервала 2014-2020 г. с две прекъсвания по майчинство. Тя е бакалавър по специалността Туризм в УНСС, магистър по Туризм от Университета в Жирона, Испания и магистър в програмата Преводач-редактор към ФСлФ на СУ „Св. Кл. Охридски“, и в трите случая с отличен успех. Обръщам внимание на тези факти, защото става въпрос за не често срещано съчетание на специалности, което позволява и предполага пълноценна реализация в областта както на филологията, така и на икономиката, а още повече в областта на филологията със специализирана насоченост към икономика, конкретно в сферата на преподаването на специализирана лексика и превод, извънредно рядко срещан случай в чисто филологическите среди.

Като научен ръководител имам наблюдения върху цялостния процес на написване на докторската дисертация и мога да кажа, че от самото начало, още от определянето на първия вариант на темата на дисертацията, Свидна Михайлова търсеше обяснение на въпроса защо за толкова десетилетия след публикуването на превода на Т.Нейков не се е появил нов. Този въпрос фактически присъства латентно и пронизва целия труд, сякаш авторката събира аргументи, лансира хипотези, за да даде накрая свой отговор, основан на задълбочено изследване и анализ.

Дисертацията обхваща 203 страници, оформени в увод, три глави, заключение, библиография и три приложения на откритите съвпадения между превода на Т.Нейков от 1970 г. и някои от предходните преводи (Приложение 1), на преводаческите решения

в разглежданите примери на български език (Приложение 2) и на преводаческите решения в разглежданите примери на английски, френски и руски език (Приложение 3), оригинално и лично хрумване на докторантката, което несъмнено придава убедителност на направения анализ.

Първата, теоретична глава изгражда базата на останалата част на труда, като въвежда основните понятия, с които авторката ще борави по-нататък – главно понятия от областта на теорията на превода, като логично обвързва превода като резултат с рецепцията на чуждата литература. С това навлиза в една относително нова област като обект на научно изследване и представя науката рецепционистика, която няма едно единствено установено определение (между другото, в теорията на превода има не един такъв пример на разнобой между авторитети при дефиниране на дадено явление или просто избягване на конкретна дефиниция). В труда си дисертантката се е опитала да формулира свое определение на понятията *рецепция* и *преводна рецепция*, като междувременно внесе времева определеност за реалното начало на рецепцията на испанската литература в България. Изследването разкрива задълбочено познаване на основните направления в разработването на проблематиката, тема на настоящата дисертация, до момента, като подходът на авторката не е просто описателен, а и критически, с изразяване на определена позиция, което, впрочем, е видно и в останалите глави на труда.

Приносна е класификацията на рецептивните нива според възможностите на читателската публика, която участва в рецептивния процес, и зависещата от тези възможности дълбочина на възприемане на съответната литература. Показателна е промяната в отношението към образа на Дон Кихот през втория рецептивен период.

Втората глава е посветена на преводната рецепция на Сервантес в България. Много интересни са наблюденията от художествен, исторически и критически характер на това защо образът на Дон Кихот се тълкува различно през различните епохи – особено внимание заслужава паралелът между испанския Ренесанс и късното българско Възраждане.

Всъщност този процес на представяне на преводите на Сервантес и, съответно, на критическата им рецепция определено представлява принос към българската литературна история – специален интерес заслужават представянето и анализът на статията на Трайко Китанчев, иначе слабо позната, вероятно само на специалисти по история на българската литература, но не и на по-широката публика, включително в средите на испанистите.

Третата глава, „Дон Кихот“ в преводите на Тодор Нейков, представя културното значение на делото на преводача и обхваща анализа на конкретните особености на известните преводи на романа.

Приносно е самото компаративно изследване, основно на двата превода на „Дон Кихот“, дело на Петър и Тодор Нейкови и само на Тодор Нейков – то е първо по характера си, но успоредно с това е направен компаративен анализ на всички съществуващи преводи на български, разбира се, с уговорката, че това са тези, до които авторката е имала достъп. И в потвърждение на изложеното в частта, отнасяща се до историята на преводите и начините на проникване на Сервантес в България, в аналитичната част, която е и най-обемиста, докторантката прави сравнение между няколкото български превода и преводите на руски и френски (на най-издаваните, те всъщност са повече) – т.е. пътищата, по които Дон Кихот влиза в България чрез посредничеството на трети език. Не може да се каже, че английският е сред езиците-посредници, които използват българските преводачи по онова време, но за изследователя без никакво съмнение е от огромна полза да сравни подхода на различни преводачи от различни езици и през различни епохи. Анализът е сериозен, с интересни хипотези и при всяко положение полезен за развитието на преводазнанието у нас. Изобщо това съпоставяне на по-ранни преводи на Дон Кихот с официалния днес и с преводите на три други езика обогатява емпиричния материал, съответно анализа му, и създава поле за бъдещи изследвания и на други учени.

За мен несъмнено приносен момент е убедителното признаване на заслугите на българските преводачи. Авторката издига личността и делото на един от първите български испанисти на ниво, което предполага обществено признание и това е принос не само към историята и критиката на преводите от испански, но и към историята и критиката на делото на българските преводачи изобщо. В дисертацията е представен един жив и пълноценен образ не на отсъстващия вече преводач, а на един реален творец, с избор, с мнения, които продължават да бъдат валидни и до днес и тук не мога да не отбележа творческото умение на докторантката да преплита художествен с научен стил. Това слага отпечатък върху целия труд, написан не само спазвайки изискванията за докторска дисертация и за научен труд изобщо, но и дълбоко емоционално.

Тя прави нещо, неправено досега – проследява развитието на преводача във времето – не на автора, не само на възприемането на творбата, а на една дълго пренебрегвана фигура. Едва в последните години на мода изляоха интервютата с видни

преводчи като майстори на словото – обикновено дори при големи творци като Валери Петров преводаческата дейност се разглеждаше като притурка към оригиналната, а сега виждаме научен труд, посветен на работата и на фигурата на преводача.

Докторантката отстоява собствено мнение при анализа и оценката на преводите, като тук ще се позова на големия руски теоретик на превода А.В.Швейцер, който твърди, че за един превод може да се каже, че не е добър, само ако може да се посочи по-добър – това Свидна Михайлова прави в анализа си на различните преводи.

Заклучението включва обобщение на анализа, извършен в дисертацията и на направените изводи, както и формулиране на приносните ѝ моменти

И накрая не мога да не отбележа научната добросъвестност при ползването на източниците – библиографията е много богата и е съставена от цитирани, а не само консултирани произведения, дори това може да се окаже в неин ущърб, тъй като консултираните произведения са много повече.

На вътрешното обсъждане на дисертацията в Катедрата по испанистика и португалистика бяха направени конструктивни забележки, които докторантката също така добросъвестно е взела предвид и отразила в окончателния текст на труда.

Авторефератът отговаря напълно на съдържанието и изводите, направени в дисертационния труд.

Авторката има четири публикации в научни издания, с които е направила публично достойно участие от проучванията върху темата на дисертацията и които впоследствие са послужили за нейна основа. Участвала е в четири национални и международни научни конференции.

Не на последно място трябва да напомня, че професионалното направление, в което се вписва докторантурата на Свидна Михайлова е Филология (Теория и практика на превода). До момента, в областта на практиката, докторантката има издадени осем преводни книги, както и преводи на специализирани статии.

В заключение и предвид на всичко казано по-горе, убедено предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Свидна Димитрова Михайлова образователната и научна степен „доктор“.

София, 27.02.2021 г

проф. д-р Людмила Илиева

